

прав і відповідальності, чіткі правила делегування повноважень, використання гнучких форм заохочення з метою забезпечення справедливого розподілу прибутку. Усі ці заходи не потребують значних витрат, але наслідки безконфліктності роботи колективу підприємства будуть відчутні безпосередньо у підвищенні прибутку та доходів працівників.

У подальших дослідженнях буде приділено уваги моніторингу соціально-психологічного стану персоналу підприємства з метою превентивного аналізу умов виникнення конфліктних ситуацій, які породжуються спротивом змінам на підприємстві і обумовлюють можливі причини назріваючих або наявних конфліктів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Громова О. Н. Конфликтология. – М. : Эксмо, 2000. – 320 с.
2. Козер Л. А. Функции социального конфликта / Л. А. Козер. – М. : Идея-Пресс, Дом интеллектуал. книги. – 2000. – 205 с.
3. Дарендорф Р. Современный социальный конфликт // Иностранная литература. – 1993. – № 4. – С. 23-28.
4. Лебон Г. Психология масс / Г. Лебон. – Минск : Харвест; М. : АСТ. – 2000. – 320 с.
5. Мерлин В. С. Развитие личности в психологическом конфликте / В. С. Мерлин, З. Фрейд // Личность и во. – Пермь. – 1990. – С. 157-238.
6. Лазор В. Поняття трудових спорів, конфліктів та їх позовний і непозовний характер // Право України. – 2002. – № 7. – С. 90-95.
7. Ершов А. Л. Социально-психологические аспекты конфликтов / А. Л. Ершов // Социальная психология и социальное планирование. – Л. : Наука, 1973. – С. 33-39.
8. Анцупов А. Я. Конфликтология: междисциплинарный подход, обзор диссертационных исследований / А. Я. Анцупов, С. Л. Прошанов. – М. : Аспект-Пресс, 1997. – 239 с.
9. Герасина Л. М. Конфликтология // Л. М. Герасина, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін. – Харків : Право. – 2002. – 256 с.
10. Кошелев А. Н. Конфликты в организации. Виды, назначение, способы управления. / Кошелев А. Н., Иванникова Н. Н. – М. : «Альфа-Пресс», 2007. – 216 с.
11. Осовська Г. В. Основи менеджменту. Практикум : навчальний посібник / Г. В. Осовська, І. В. Копитова. – К. : Кондор. – 2010. – 581 с.
12. Лавриненко В. Н. Социология : учеб. для вузов / [В. Н. Лавриненко, Н. А. Нартов, О. А. Шабанова, Г. С. Лукашева]; под ред. В. Н. Лавриненко. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА. – 2000. – 407 с.
13. Шульга Г. Б. Психологічні аспекти впливу міжособистісних конфліктів на розвиток особистості. / Шульга Г. Б. // Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць. – К. : інститут психології імені Г. С. Костюка НАПНУ. – 2002. – Т. XIV, ч. 1. – С. 386-392.

УДК 33.055:334.72

Назарчук Т.П.

студентка

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Подвисоцька М.О.

студентка

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Стащук О.В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів та кредиту

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто сутність та значення ефективності формування і використання обігових коштів підприємства, проаналізовано стан забезпеченості обіговими коштами ПАТ «Гнідавський цукровий завод», запропоновано шляхи підвищення ефективності використання обігових коштів.

Ключові слова: обігові кошти, ліквідність, платоспроможність, ділова активність, рентабельність.

Назарчук Т.П., Подвисоцкая М.О., Стащук О.В. АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОБОРОТНЫХ СРЕДСТВ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены сущность и значение эффективности формирования и использования оборотных средств предприятия, проанализировано состояние обеспеченности оборотными средствами ОАО «Гнидавский сахарный завод», предложены пути повышения эффективности использования оборотных средств.

Ключевые слова: оборотные средства, ликвидность, платежеспособность, деловая активность, рентабельность.

Nazarchuk T.P., Podvisots'ka M.O., Staschuk O.V. ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF FORMATION AND USE OF WORKING CAPITAL

The article examines the nature and the value of formation efficiency and the efficiency of using of enterprises working capital, analyzes the availability of working capital of PJSC «Gnidava sugar factory,» the ways of improving of the working capital efficiency.)

Keywords: working capital, liquidity, solvency, business activity and profitability.

Постановка проблеми. У ринкових умовах в умовах невизначеності та ризику функціонування суб'єктів підприємницької діяльності важливим є забезпечення підприємства оборотними коштами. Безперервність процесу виробничої та комерційної ді-

яльності потребує постійного інвестування коштів у елементи оборотних активів для здійснення розширеного відтворення. Відсутність чи надлишок коштів призводить до розбалансування руху матеріальних і фінансових ресурсів, недофінансування господарської

діяльності та до фінансових ускладнень на підприємствах. Від ефективності використання оборотних коштів залежить ліквідність підприємства, його фінансова стійкість, платоспроможність та рентабельність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок у дослідження економічної сутності та формування оборотних коштів зробили відомі вітчизняні та зарубіжні науковці: Ф. Кене, А. Маршал, А. Сміт, С. Фішер, Джеймс Ван Хорн, Й. Шумпетер, М. Білік, С. Брігхем, А. Золотарьов, І. Зятковський, А. Поддєрьогін, Р. Радіонов, Л. Роштейн, В. Шило, Л. Бетехтіна, Н. Рудик, М. Петик, А. Поддєрьогін, М. Білік, С. Юрій, С. Рилєєв, Р. Слав'юк, Р. Сорока, Є.О. Терещенко, В. Ковальов, І. Бланк, В.В. Бочаров, А.М. Павліковський, В.В. Сопко, А.М. Кінг, С.Б. Барнгольц, Р.Н. Холт та інші.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження ефективності формування і використання обігових коштів підприємства та пошук шляхів її підвищення на прикладі ПАТ «Гнідавський цукровий завод».

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність діяльності суб'єкта господарювання значною мірою залежить від його ресурсного потенціалу – матеріальних ресурсів, виробничих потужностей, трудових ресурсів. Найважливішою складовою цього потенціалу є обігові кошти підприємства. На будь-якому підприємстві оборотні активи забезпечують його достатній рівень ліквідності, платоспроможності, прибутковості. Тому наявність оптимальної кількості оборотних коштів має величезне значення для роботи підприємства. Оборотні кошти являють собою сукупність коштів, авансованих для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу, що забезпечують їхній безперервний кругообіг [2].

Визначення джерел формування обігових коштів є важливим моментом в роботі підприємства. Недостатність джерел формування обігових коштів призводить до недофінансування господарської діяльності підприємства, а наявність зайвих джерел обігових коштів сприяє створенню наднормативних запасів ТМЦ, відволіканню обігових коштів з господарського обігу, зниження відповідальності за цільове та раціональне використання власних і позичених обігових коштів.

Оборотні кошти забезпечують безперервність виробництва і реалізації продукції підприємства. Оборотні виробничі фонди вступають у виробництво у своїй натуральній формі й у процесі виготовлення продукції цілком споживаються, переносячи свою вартість на створюваний продукт. Фонди обігу зв'язані із обслуговуванням процесу обігу товарів. Вони не беруть участь в утворенні вартості, а є її носіями. Після закінчення виробничого циклу, виготовлення готової продукції і її реалізації, вартість оборотних коштів відшкодовується в складі виторгу від реалізації продукції (робіт, послуг). Це створює можливість систематичного поновлення процесу виробництва, що здійснюється шляхом безперервного кругообігу засобів підприємства.

При формуванні статутного капіталу підприємство самостійно встановлює плановий розмір обігових коштів, необхідний для його виробничої діяльності, у вигляді нормативу в грошовому виразі. Потреба підприємства в обігових коштах коливається протягом року внаслідок сезонності виробництва, нерівномірності надходження грошей за відвантажену продукцію тощо. За джерелами формування обігові кошти підприємства поділяються на власні, позичені (кредити банків), залучені (через акціонування). На відміну від основних засобів, які неодноразово беруть участь у процесі виробництва, обігові кошти

функціонують тільки в одному виробничому циклі й повністю переносять свою вартість на знову виготовлений продукт, тому їх ще називають змінним капіталом [3].

Структура джерел формування обігових коштів є такою: власні джерела, позикові джерела, залучені джерела коштів.

Мінімальна потреба в обігових коштах покривається за рахунок таких власних джерел як статутний капітал, нерозподіленого прибутку підприємства, цільового фінансування та цільових надходжень, надходження від емісії цінних паперів.

Формувати обігові кошти лише за рахунок власних джерел економічно не доцільно, так як це знижує можливість підприємства щодо фінансування власних витрат і крім того позбавляє підприємство отримувати додатковий прибуток за рахунку використання позикових коштів. Джерелами позикових коштів є банківські кредити, як короткострокові та к довгострокові, які зазвичай використовуються на придбання основних та поточних активів, на сезонні потреби підприємства [1].

До залучених належать отримані кредити, пайові та інші внески, кошти мобілізовані на фінансовому ринку.

Раціональне формування обігових коштів має значний вплив на процес виробництва, на фінансові результати і фінансовий стан підприємства.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від наявності та ефективності використання оборотних коштів. Для аналізу стану і використання обігових коштів на ПАТ «Гнідавський цукровий завод» варто здійснити оцінку показників ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності.

ПАТ «Гнідавський цукровий завод» – сучасне підприємство з виробничою потужністю 5050 тонн переробки цукрових буряків за добу, яке оснащено передовим обладнанням. Основною продукцією є цукор, отриманий в результаті переробки цукрових буряків. Призначення готової продукції: продукт, який безпосередньо надходить до споживачів та сировина для інших галузей харчової промисловості. Вважається за доцільне проаналізувати стан обігових коштів цього суб'єкта господарювання з метою виявити слабкі місця та запропонувати шляхи підвищення ефективності використання їх на підприємстві [5].

Ліквідність підприємства характеризується співвідношенням величини його високоліквідних активів (грошові кошти та їх еквіваленти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості. Про незадовільний стан ліквідності підприємства свідчитиме той факт, що потреба підприємства в коштах перевищує їх реальні надходження.

Таблиця 1

Показники ліквідності
ПАТ «Гнідавський цукровий завод»

Показники	2010	2011	2012
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,5932	1,6678	0,4821
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,1736	1,3408	0,3768
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0306	0,0090	0,0037
Чистий оборотний капітал, тис. грн	24008,00	30957,00	-73141,00

Розрахувавши показники ліквідності ПАТ «Гнідавський цукровий завод» протягом 2010-2012 років, можна зробити висновок, що зниження показника загальної ліквідності у 2012 році майже в 3 рази

зумовлене різким збільшенням обсягу поточних зобов'язань та зменшенням суми оборотних коштів, тобто на підприємстві відсутня достатня кількість активів. Відповідно і показники швидкої та абсолютної ліквідності. Обсяг чистого оборотного капіталу у 2010 та 2011 роках мав додатне значення, а отже, сума обігових коштів була більшою за поточні зобов'язання ПАТ «Гнідавський цукровий завод». У 2012 році цей показник має від'ємне значення, поточні зобов'язання перевищують обсяг обігових коштів на 73141,00 грн. Чистий оборотний капітал у 2012 році має від'ємне значення, що свідчить про фінансову нестійкість підприємства та його нездатність погасити свої короткострокові зобов'язання.

Платоспроможність характеризується достатньою кількістю оборотних активів підприємства для погашення своїх зобов'язань протягом року. Фінансова стійкість підприємства характеризує здатність підприємства задовольнити вимоги кредиторів з оплати товарів, сплати платежів у бюджет, позабюджетні фонди тощо [6].

Таблица 2

**Показники фінансової стійкості
ПАТ «Гнідавський цукровий завод»**

Показники	2010	2011	2012
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,3723	0,4004	-1,0743
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,3908	0,3274	0,2949
Коефіцієнт фінансового лівериджу	0,5480	2,1587	0,5704

Згідно з таблицею 2, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами протягом 2010-2012 років знаходиться у межах його нормативного значення. У 2012 році даний показник має від'ємне значення, оскільки обсяг поточних зобов'язань у 3,5 рази перевищує обсяг оборотних активів. Коефіцієнт фінансової незалежності протягом 2010-2012 років має тенденцію до зниження, що є негативним для діяльності підприємства. Значення коефіцієнт фінансового лівериджу у 2010 та 2012 роках приблизно однаковим. Зростання даного показника у 2011 році до 2,1587 зумовлене великим обсягом довгострокових зобов'язань ПАТ «Гнідавський цукровий завод», які більш ніж у 2 рази перевищують обсяг власного капіталу.

Ділова активність оцінюється системою показників, які характеризують найважливіші сторони діяльності підприємства.

Таблица 3

**Показники ділової активності
ПАТ «Гнідавський цукровий завод»**

Показники	2010	2011	2012
Коефіцієнт оборотності активів	0,6739	0,9784	1,1301
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	4,5596	11,2354	24,4642
Строк погашення дебіторської заборгованості	80,0509	32,4866	14,9197
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	3,8330	3,4467	4,5892

Коефіцієнт оборотності активів протягом 2010-2012 років має тенденцію до зростання, що є позитивним явищем. Щодо коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості ПАТ «Гнідавський цукровий завод» протягом 2010-2012 років, то він також зростає. У 2012

році грошові кошти, вкладені до розрахунків, здійснили 24 обороти, а це в 2,2 рази більше, ніж у попередньому році. Відповідно, скорочується строк погашення дебіторської заборгованості, з 80 днів у 2010 році до 15 днів у 2012 році. Це пояснюється скороченням обсягів дебіторської заборгованості протягом 2010-2012 років. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів має тенденцію до збільшення, у 2012 році даний показник становив 4,5892, тобто у цьому звітному періоді матеріальні запаси поповнювались більше 4 разів.

Показники рентабельності підприємства визначають ступінь ефективності здійснення підприємницької діяльності, контролю витрат на виробництво і реалізацію продукції, а також чистий прибуток, який при цьому отримує підприємство.

Таблица 4

**Показники рентабельності
ПАТ «Гнідавський цукровий завод»**

Показники	2010	2011	2012
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,0627	0,0002	0,0016
Коефіцієнт рентабельності продажів	-0,0931	0,0002	0,0014
Коефіцієнт рентабельності обігових коштів	-0,1664	0,0005	0,0045

Коефіцієнт рентабельності активів протягом 2010-2012 років зростає, що є позитивним явищем. Це пояснюється тим, що обсяг чистого прибутку зростає швидшими темпами, ніж загальний обсяг активів підприємства. Відповідно, зростає і показник рентабельності продажів. Коефіцієнт рентабельності обігових коштів має тенденцію до зростання. У 2012 році на 1 грн. обігових коштів припадало 0,0045 грн. чистого прибутку [7].

Таким чином, здійснивши аналіз наявності і використання обігових коштів ПАТ «Гнідавський цукровий завод» у 2010-2012 роках, визначено важливі заходи для покращення фінансового стану підприємства, а саме збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго- і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі.

Висновки з проведеного дослідження. З виснаженого можна зробити наступні висновки: ефективна виробнича діяльність підприємства значною мірою залежить від його ресурсного потенціалу; основним ресурсом є оборотні кошти підприємства, які є сукупністю майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаних протягом одного операційного циклу; обігові кошти забезпечують безперервність виробництва і реалізації продукції підприємства.

Динаміка основних показників ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності ПАТ «Гнідавський цукровий завод» дала змогу запропонувати низку заходів щодо підвищення ефективності використання обігових коштів, що дозволить покращити фінансовий стан підприємства, а також зміцнити фінансову стійкість ПАТ «Гнідавський цукровий завод». Для цього вважається за доцільне здійснити такі заходи:

- зниження рівня витрат при транспортуванні продукції;
- забезпечення своєчасності розрахунків зі споживачами за поставлену продукцію;

- посилення адресності у наданні пільг;
- збільшення статутного капіталу підприємства без залучення додаткових внесків власників;
- реалізація зайвих виробничих і невиробничих фондів та здача їх в оренду;
- збільшення суми грошових активів за рахунок примусового стягнення чи пені за несплату;
- забезпечення неперевищення нормативних технологічних витрат [4].

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бетехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
2. Петик М.І., Рудик Н.М. Ефективність управління обіговими активами суб'єктів підприємництва / М.І. Петик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.4 Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Фінанси підприємства : [підручник] / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ. – 2005. – 546 с.
3. Рилєєв С.В., Юрій С.М. Ефективність використання оборотних активів харчової промисловості: регіональний аспект / С.В. Рилєєв // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>.
4. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств : [навчальний посібник] / Р. А. Слав'юк // . – К.: ЦУЛ. – 2004. – 460 с.
5. Шило В. П. Фінанси підприємств [Текст] / В. П. Шило, С. С. Дорівська Р. та ін. – К. : КНЕУ. – 334 с.
6. SMIDA – ми зробимо інформацію доступною [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/emitent/year/showform/13/207192>.

УДК 658.152:658.589

Некрасова Л.А.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри «Економіка підприємств»
Одеського національного політехнічного університету*

Моніч О.В.

*студентка
Одеського національного політехнічного університету*

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ПРОБЛЕМИ

Стаття присвячена інноваційно-інвестиційному процесу в системі сучасного суспільного відтворення. Проаналізовано формування інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства. Обґрунтовано ключові напрями, які повинні бути забезпечені даною стратегією. Розглянуто основні проблеми стратегічного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційно-інвестиційна стратегія, інноваційно-інвестиційний процес, проблеми стратегічного управління.

Некрасова Л.А., Моніч О.В. ПРОЦЕСС ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЯ И ЕГО ПРОБЛЕМЫ

Статья посвящена инновационно-инвестиционному процессу в системе современного общественного воспроизводства. Проанализировано формирование инновационно-инвестиционной стратегии предприятия. Обоснованы ключевые направления, которые должны быть обеспечены данной стратегией. Рассмотрены основные проблемы стратегического управления инновационно-инвестиционной деятельностью.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, инновационно-инвестиционная стратегия, инновационно-инвестиционный процесс, проблемы стратегического управления.

Nekrasova L.A., Monich O.V. PROCESS OF FORMATION OF INNOVATIVE COMPANIES INVESTMENT STRATEGY AND ITS PROBLEMS

The article is devoted to innovative investment process in the modern system of social reproduction. Analyzed the formation of innovation and investment strategy of the enterprise. Substantiated the key areas that need to be provided by this strategy. Considered the main problems of strategic management of innovation and investment activities.

Keywords: innovation, investment, innovation and investment strategy, innovation and investment process, strategic management problems.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах основним завданням вітчизняних підприємств стає збереження та посилення своїх конкурентних позицій, цього неможливо досягти без злагодженої взаємодії всіх підсистем управління підприємства. Для цього на підприємстві здійснюється стратегічне управління та стратегічне планування, розробляються програми розвитку, які забезпечують довготривале, стійке функціонування підприємства в зовнішньому середовищі.

Під впливом зростаючої конкуренції інвестиції та інновації стають основним елементом управління на підприємстві. Нові ідеї, прогресивні технології

та організаційні рішення визначають успіх підприємницької діяльності, забезпечують виживання і фінансову стабільність підприємств. Тому важливого значення набуває система управління інноваційно-інвестиційної діяльністю підприємства, орієнтоване на довготривалу перспективу та стратегічний успіх.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження послужили праці вітчизняних і зарубіжних вчених з даної теми, метод порівняння, системний підхід до виявлення та дослідження факторів, що впливають на розробку і вибір стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства. Дослідженням методичних та